AUSTMARKA HISTORIELAG

MEDLEMSBLAD

Nr. 128 **Mars 2011**

Austmarka Sanitetsforening er 100 år i år. Det er ikke småtteri hva sanitetsdamene i bygda har utrettet på disse årene. Her er hovedstyret i jubileumsåret. Fra venstre: Karen Eriksen, Aud Dybing, Hilde Moe Lindberg, Åse Wilhelmsen og Beathe Børli Karterud.
Les mer om sanitetsforeningen side 6.

Innhold

Årsmøte 2
Nytt fra laget 3
Austmarka Sanitetsforening 6
Borthus 12
Skullerud skole 15
Jan Skullerud 18
Mærkeskreia 22
Under torva på Brandval finnskog 22
Linnerud-grenda 28
Austmarka-kalenderen 29
Godt sagt 30
Austmarka-nytt 31

Årsmøte 2011

Austmarka Historielag innkaller til årsmøte **søndag 26. mars kl. 17.00 på Arstun.**

Dagsorden:

1. Åpning og konstituering.
2. Beretning.
3. Regnskap.
4. Innkomne forslag.
5. Arbeidsprogram 2011.
6. Budsjett 2011.
7. Valg.

Saker som ønskes tatt opp på årsmøtet, må være styret v/Vidar Pedersen, postboks 38, 2224 Austmarka, i hende innen 18. mars.

Etter årsmøtet blir det en kort filmframvisning.
Kaffeservering og loddsalg.

Velkommen til årsmøtet!

Nytt fra laget

Nye medlemmer

Denne gang kan vi ønske hele 15 nye medlemmer velkommen: Ole Finsrud, Finsrud. Bjørn Ivar Olsberg, Sander. Torill Øverby, Karlstad. Aud Kihlstrøm, Malung. Roald Nesholen, Stange. Karin Nordhagen, Roa. Hege Norkvist, Magnor. Anne-Marie Solberg Torp, Åbogen. Normann Olsen, Fetsund. Jan-Erik Vestbekken, Fjellhamar. Ingeborg Løvtjernet, Austmarka. Gerd Johnsrud, Nancy Aurtjernsbråten, Eva Øverby Teigen og Helge Holten alle Kongsvinger.

Godt besøk i røykbadstua

Røykbadstua på Bygdetunet har vært besøkt av 10-15 personer de siste gangene. Vi har plass til enda flere, så du bør benytte anledningen til å prøve denne spesielle skogfinske badeskikken.
Vi fyrer opp siste lørdag i måneden, badinga starter kl. 14.00, og vi holder på i mars, april og mai.

Utflukt til Finsrud 21. mai

Lørdag 21. mai tar vi turen til nabobygda Finsrud. Vi starter kl. 10.00 fra bygdetunet og kjører med egne biler. Vi stopper ved Finsrud gård hos Arne Finsrud. Ole Finsrud vil fortelle om bygda, og Eidskog Slektshistorielag er også med på turen. Det blir ikke mye gåing.
Hobbyklubben på Finsrud serverer lapskaus og deretter kaffe og kringle. Ta gjerne med campingstol og evt. bord.
Påmelding til Åge Sørmoen, tlf. 917 02455, innen 14. mai.

5-torpsvandring 22. mai

Søndag 22. mai kl. 11.00 er alle velkommen til guidet vandring til fem finnetorp på Varaldskogen. Fra Varaldskog skole går turen til Ratikken, Otertjernet, Kvåho, Varaldskogberget og Nordgarden.
Vandringsruta er godt merket, og de som ikke har behov for kjentmann, kan gjerne gå turen for seg selv. En kan også gå motsatt veg, ettersom start og mål er på samme sted.

Historielaget på nett

(www.austmarkahistorielag.no)

Historielaget har i lang tid savnet muligheten å kunne presentere sine aktiviteter på Internet. Høsten 2010 tok vi kontakt med Morten Risdal i Inventive AS. Han tilbød seg å lage rammeverket for hjemmesiden uten kostnad for historielaget. Hjemmesiden er utviklet i nært samarbeid med Kåre Lunderbye og Vidar Pedersen som har konkretisert historielagets behov og levert innhold til de ulike delene av hjemmesiden. Etter mye tilrettelegging og testing av utseende kunne vi i desember 2010 presentere resultatet for "hele verden". Vi vil i det følgende gi en kort presentasjon av hva du vil finne på siden vår.

På startsiden vil vi presentere nyhetsinnslag av varierende karakter. Vi har tatt mål av oss å lage en "levende hjemmeside", det innebærer at det vil skje hyppig påfyll, ikke bare på startsiden, men også innenfor de ulike temaene. På startsiden finner du også en aktivitetskalender. Dager med aktiviteter er uthevet, og ved å klikke på aktuell dag vil du kunne lese mer om aktiviteten denne dagen. Videre kan du enkelt få oversikt over aktivitetene i løpet av en bestemt uke, måned eller hele året. Uavhengig av hvor du befinner deg på hjemmesiden vil du nederst på siden finne opplysninger om post- og besøksadresse, e-post, kontonummer og organisasjonsnummer.

"Om laget" omfatter generell informasjon om historielaget og dets styre og arbeidsgrupper, årsmeldinger og pågående prosjekter.

Historielaget har skannet det meste av sine gamle bilder og har gleden av å kunne presentere disse i et bildegalleri på hjemmesiden. Vi har lagt ut den informasjonen vi har om bildene, men vi ser gjerne at dere tar kontakt dersom dere har ytterligere informasjon, - navn, steder og når bildene kan være tatt er av stor interesse. Vi har også lagt inn noen nyere bildegallerier og vil fylle på med flere etter hvert. Her vil vi også presentere bilder og beskrivelser av gjenstander i historielagets eie. Du kan også bestille kopier av gamle bilder du finner i arkivet. Benytt kontaktskjemaet du finner på hjemmesiden.

Historielaget har etter hvert fått ansvar for en betydelig bygningsmasse. Bygningene vil vi etter hvert presentere på

hjemmesiden. Beskrivelse av andre bygninger i bygda av historisk betydning vil også få plass her etter hvert.

I arkivet på hjemmesiden har vi lagt inn kopier av et betydelig antall gamle medlemsblader og flere vil komme. Arkivet omfatter også en beskrivelse av de bøkene historielaget eier. Vi har dessuten åpnet for å kunne legge inn artikler av historisk interesse etter hvert.

Historielaget vil vie slektsforskning oppmerksomhet og har opprettet en egen fane med dette som tema. Siden omfatter generell informasjon og kontaktpersoner i laget. Her vil du finne informasjon om hvilke bøker med slektsinformasjon som er i lagets arkiv og en lenkesamling som vil være til stor hjelp i slektsforskning. Vi har også opprettet et diskusjonsforum som vi håper mange skal benytte seg av. Her kan du legge inn slektsrelaterte spørsmål som du ønsker hjelp til å finne svar på.

På hjemmesiden vil du også finne et kontaktskjema som du kan bruke om du vil tegne medlemskap, melde adresseendring, bestille bilder eller har andre spørsmål til oss i historielaget.

En hjemmeside vil aldri bli "ferdig", ei heller denne. Vi vil derfor sette stor pris på om du kan gi oss tilbakemelding på om det er noe du savner på siden eller om det er forhold som gjør det vanskelig å finne fram i informasjonen vi deler med dere.

Vi vil avslutningsvis rette stor takk til Inventive AS og Morten Risdal som har gjort drømmen om egen hjemmeside mulig.

Finnskog-tinget

Lørdag 12. februar ble historiens andre Finnskog-ting satt. Denne gang var stedet Søre Osen i Trysil, en avstand på 17 mil fra Austmarka. Det sier litt om Finnskogens størrelse.

Fra Austmarka Historielag møtte Rolf Amundsen. Fire andre austmarkinger var også til stede. Styringsgruppa for tinget består av fem personer, og Marit Dahl fra Tussevangen Vel ble valgt inn i gruppa.

Tinget var enig om at Finnskog-navnet skal beskyttes når det gjelder produkter, tjenester og opplevelser. Betegnelsen "Ekte Finnskog" skal være merkevaren. Styringsgruppa får i oppgave å utarbeide retningslinjer for dette. Ellers oppfordret tinget foreninger på Finnskogen om å annonsere sine aktiviteter på finnskogtinget.no.

Austmarka Sanitetsforening 1911 - 2011

Av Åge Sørmoen

Forløperen til Austmarka Sanitetsforening startet allerede i 1907. Hos Emma Solberg ble det 4. februar 1907 dannet en "Kvinde-forening for Østmarkens Bygd", eller Østmarken Syforening, som den også kaltes. Syforeningen hadde egne lover. I § 1 står det: "Foreningens formaal er at virke for og delvis samle midler til anskaffelse og lønning af en sygepleierske inden Østmarkens sogn".
Syforeningens lover avsluttes med paragraf 7, der det heter at "ved møderne, der begynder kl. 4 eftm, serveres kun kaffe, the eller chocolade med skaarne smørbrød eller hvedebrød". Medlemslista forteller at bare de bedrestilte var med. Men dette forandret seg etter hvert til å omfatte alle lag av bygdas kvinner.

Sykepleierske

Foreningen kalte seg en kort stund Østmarken Sykepleieforening. men skiftet etter hvert navn til Østmarken Sanitetsforening. I 1911 ble foreningen tilsluttet Norske Kvinners Sanitetsforening, og dette året blir regnet som offisielt stiftelsesår. Formålet sto fortsatt klart: Å skaffe en sykepleierske til bygda. Allerede i 1910 kunne Hilma Svendsen tilsettes som første sykepleierske på Austmarka. Hennes lønn var 500 kroner året. Hun måtte forplikte seg til å gå en halv mil om vinteren og tre kvart mil om sommeren. Hun ble avløst i 1913 av Emilie Arnesen som holdt på til 1916. Sanitetsforeningen holdt sykepleiersken med lønn, husrom og nødvendig utstyr. Kommunen ga et årlig tilskudd på 250 kroner.

Austmarka Sanitetsforening. Bildet er trolig tatt 1913.
Foran fra venstre: Alma Thomassen, ukjent, Minda Skarnes, søster Emilie fra Hovelsrud, Marie Nielsen Solberg, Emma Billehaug.
Bak: Helga Jansrud, frøken Lundesgård hos Thomassen, Karen Gran, Marthea Johnsrud, Jenny Larsmon, Julie Skullerud, Astrid Iversen, Henny Bottilsrud, Gunda Skarnes

Fra 1917 til 1935 hadde kommunen ansvaret for sykepleien på Austmarka. Sanitetsforeningen tok da igjen over ansvaret, men det var vanskelig å skaffe kvalifiserte sykepleiere. En tid var det unge pleiere med samarittkurs som fungerte. Å være sykepleier på Austmarka var heller ikke noe enkelt arbeid. I 1940 hadde sykepleiersken notert hele 329 arbeidsdager pluss våkenetter! Heldigvis har bygda hatt kvalifiserte sykepleiere i etterkrigstida som har hjulpet til: Eli Gran, Olga Vestgård, Karin Jakobsen og Erna Asak.

Bad

Etter hvert har det blitt mange oppgaver over et bredt felt som sanitetsforeningen har tatt seg av. Det største løftet for foreningen var å bygge et folkebad i bygda. I 1928 søkte sanitetsforeningen om å få et

folkebad i Skullerud skole som da skulle få nybygg. Da dette ikke lykkes, satte sanitetsdamene selv i gang å prosjektere et eget bygg. Før jul 1934 sto badet ferdig like ved Holmen bru.
Folkebadet var til stor nytte for bygdas folk gjennom 50 år. Huset har også gitt rom til barnepark gjennom 15 år og i mange år fotpleie. I dag har det navnet Sanitetens Hus og rommer frisørsalong, naturterapi og møterom for sanitetsforeningen, foruten utleieleilighet i andre etasje.
I Brødbøl drev også saniteten folkebad fra 1954 til 1973.

Arbeidslag

Inntil 1945 hadde Austmarka Sanitetsforening medlemmer bare i Skullerud krets. Men interessen for sanitetsarbeid var stor over hele bygda. I 1945 ble det dannet arbeidslag for Brødbøl og Kjerret, og i 1948 ble Kjerret eget arbeidslag. Varald startet også arbeidslag i 1948, og i Masterud krets ble det dannet lag i 1955. Dette laget besto ikke lenge, men det har alltid vært mange støttemedlemmer fra Masterud. Også nordre Billingen hadde eget arbeidslag en del år.
I 1946 startet de yngre kvinnene en egen underavdeling – De unges sanitet. Den besto fram til 1961 og hadde som hovedoppgave å forestå spebarnskontroller. Fra 1951 til 1974 har sanitetsforeningen drevet barnekontroll på Austmarka.
I dag er det bare Brødbøl som har eget arbeidslag utenom hovedforeningen.

Mange oppgaver

For sanitetsdamene var ingen oppgave for liten og ingen for stor. Foreningen engasjerte seg i kampen mot tuberkulose. Det ble betalt for opphold på sanatorium og bekostet drikkefontener til skolene. I det stille ble det gitt mat og gaver til syke og fattige. Etter hvert ble det kjøpt inn nødvendig sykemateriell. Til kirka er det anskaffet særkalk, alterduk og lys.
De helseforebyggende tiltak har stått sentralt i sanitetsforeningens arbeid. Det er holdt flere kurs i førstehjelp rundt om i bygda. Helt fra 1955 og til 1988 ble det holdt brystsvulstundersøkelse på Austmarka. Senere er det satt opp gratis busser til Radiumhospitalet og Lillestrøm. Foreningen har gitt bidrag til fotpleie for eldre fra 1969 og fram til i dag.

I 1946 hadde sanitetsdamene i Skullerud og Brødbøl fotballkamp mot hverandre – til moro for publikum og til inntekt for sanitetsforeningen. I årets Austmarka-kalender for august er Skullerud-damene avbildet, og her er Brødbøl-damene, fra venstre: Svea Solvin, Olaug Karterud (skjult), Gudrun Bondeson, Kari Seterseter, Jenny Melgaard, Ragna Sanderud, Helge Sæther, Anna Snekkermoen, Olga Vestgård, Kjellborg Rønning.

Inntektskilder

Det er ikke få kroner Austmarka Sanitetsforening har hatt om hender i disse 100 årene. Fantasien og dugnadsviljen har vært stor for å få inn penger til alle de prosjekter som foreningen har vært med å finansiere. Maiblomsten og festblankettene har vært inntektskilde for foreningen i nesten alle år – likedan fastelavnsriset. Heller ikke har det vært noe år uten basarer og utlodninger. Dette har krevd mange gratistimer blant medlemmene, men har også vært givende ettersom folk alltid har vist stor gavmildhet overfor sanitetsforeningen og dens gode formål. Det har vært arrangert mange dansefester rundt om i bygda, og før var det årvisst med pilkekonkurranser. Særlig Brødbøl arbeidslag med Jenny Melgaard i spissen viste stor fantasi med å få til aktiviteter og inntekter. I Brødbøl ble det arrangert sparkkonkurranse og maskerade. Det ble også avviklet fotballkamp mellom sanitetsdamene i Brødbøl

og Skullerud. Når damene fra Brødbøl skulle lage fastelavnsris for salg, hendte det at de slaktet høner, ribbet dem og farget fjæra med kreppapir til pynt på kvistene! Sanitetsdamene har også solgt billetter under Kongsvinger-marken og fått betalt for det. I de senere åra er det kommet inn en god del båregaver ved begravelser. Det nyeste nå er penger via Grasrotandelen i Norsk Tipping.

Mange gode formål

Pengene som kommer inn i foreningens kasse bidrar til å støtte mange gode tiltak, både i bygda og utenfor. Eldre og syke på Austmarka har alltid blitt husket på med blomster og gaver ved runde år og til jul. Barn og unge er ivaretatt på mange områder. Det kan nevnes barnekontroll, støtte til barnehage og skole. Barnehagen får gratis mjølk av sanitetsforeningen, og ved skolen blir det servert frokost en gang om høsten og grøt før jul. Juletrefester både for barn og voksne er arrangert, og foreningen stiller opp med gløgg og kaker når julegrana tennes ved kirka. Ungdoms- og idrettsarbeidet i bygda har også fått støtte. Hvis noen enkelt av barn eller ungdom har trengt ekstra støtte, så har sanitetsforeningen stilt opp.
Austmarka Sanitetsforening har ofte vært vertskap og stilt opp med kaffe, smørbrød og kaker når det har vært større tilstelninger, ikke minst i kirka og Austbo. Det er gitt støtte til flere forsamlingshus i bygda. Den største enkeltstøtten til byggeprosjekt ble gitt ved byggingen av Austbo. Her ga sanitetsforeningen penger til kjøp av tomt, noe som kostet vel 150.000 kroner.

I distriktet er det gitt støtte til sjukehus på Kongsvinger, Skyrud sykehjen, Sør-Odal Revmatismesykehus og Furubo i Grue. Foreningen har hvert år støttet opp om hjelpefondene til NKS sentralt og gitt penger til andre landsomfattende tiltak og katastrofehjelp ute i den store verden. Sanitetsforeningen på Austmarka har stilt opp ved de aller fleste TV-aksjonene om høsten.

Usikker framtid

Medlemstallet har gått noe ned de siste årene, og det er svært få unge som slutter seg til. Styret i Austmarka Sanitetsforening er bekymret for om innsatsen og dugnadsånden vil være like stor i årene framover.

De som er aktive i Sanitetsforeningen i dag, viser i alle fall en stå på-vilje som det står respekt av. Og damene har hele tiden NKS' motto som sin ledetråd:

I de små ting frihet
I de store ting enighet
I alle ting kjærlighet.

Formenn/ledere gjennom tidene

1907 – 1908: Alma Thomassen.
1908 – 1909: Karen Gran.
1909 – 1910: Karen Holm.
1910 – 1912: Alma Thomassen.
1912 – 1913: Karen Gran.
1913 – 1914: Alma Thomassen.
1914 – 1915: Emma Billehaug.
1915 – 1919: Karen Gran.
1919 – 1920: Charlotte Hasseleng.
1920 – 1921: Borghild Iversen.
1921 – 1922: Marie Jansrud.
1922 – 1925: Anna Lundesgård.
1925 – 1927: Emma Billehaug.
1927 – 1928: Julie Skullerud.
1928 – 1932: Inga Gjerstad.
1932 – 1937: Ida Johnsrud.
1937 – 1939: Inga Gjerstad.
1939 – 1956: Borghild Holm.
1956 – 1966: Ebba Jørgensen.
1966 – 1983: Magda Hagen.
1983 – 1984: Aase Gjerstad.
1984 – 1990: Marit Gaalaas.
1990 – 1996: Beathe B. Karterud.
1996 – 2006: Karen Eriksen.
2006 – : Åse Wilhelmsen.

Borthus

Vinger bygdebok bind III side 674

Av Rolf Amundsen

Hans Henriksen (1829-1912) fra Lindberget, Brandval Finnskog giftet seg 1853 med **Annika Samuelsdatter** (1822-1901) fra Langsjøhøiden, Lekvattnet, Sverige og ryddet plassen ca 1860. Hans var født på Lindberget, men foreldrene og broren Martin kom flyttende til Nordre Fløtberget i 1853. Broren Martin ble gift med søster til Annika, Maria og de ble boende på Nordre Fløtberget. Annika var fra Langsjøhøiden, men familien flyttet senere til en plass ved riksgrensen som het Kokoberget.
De hadde barna:
1) Marthea (1851-1931) døde ugift på Kongsvinger.
2) Karen født 1853 gift 1877 med Torenius Torbjørnsen (1852-1925) fra Brunsberg, til Hvitsandtangen,
3) Henrik født 1856, neste bruker,
4) Syver (1858-1879) ugift,
5) Martin født 1860, til Amerika 1882,
6) Anne (1863-1936) gift 1888 med Karelius Johannesen (1858-1942) fra Solbergsæter og bodde der, senere til Nordre Tangen,
7) Lisbet født 1865, til Amerika 1885.

Ved folketellingen i 1865 bodde Hans og Annika her med 6 barn.

Ved tellingen i 1875 var Hans og Annika her med barna Karen, Henrik, Martin og Lisbet. De hadde 2 kuer, 5 sauer og 6 geiter. De sådde 6/8 tønne blandingskorn og satte 2 tønner poteter.

Henrik Hansen (1856-1924) giftet seg 1890 med **Hilda Johannesdatter** (1867-1951) fra Oppåskjølen, Brandval Finnskog og tok over plassen. De hadde barna:
1) Marie (1890-1979) ugift, men hadde datteren Ingeborg født 1927 med Laurits Femoen (1905-1973) fra Femoen, Brandval Finnskog. Ingeborg senere eier.

Stua i Borthus før den ble bygd på. Foto tilhører Ingeborg Løvtjernet.

2) Alma (1892-1962), døde ugift i Oslo.
3) Helma (1894-1971), døde ugift i Oslo.
4) Karen født og død 1897.
5) Emma (1897-1984) gift med Johan Marius Andreassen (1893-ca 1960) fra Vais, Brandval Finnskog, til Oppåskjølen, Brandval Finnskog, skilt.
6) Hans (1899-1932) ugift.
7) Johan født 1901, neste bruker.
8) Martin (1904-1939) ugift, døde av blodforgiftning i beinet.
9) Karl (1906-1992) ugift.
10) Alf (1908-1982) ugift.
11) Einar født og død 1913.

Ved tellingen i 1900 bodde Henrik her som husmann sammen med kona Hilda og 5 barn. Hans og Annika var føderådsfolk.

Karl Borthus (1906-1992) var ugift og tok over plassen 1984, og han kjøpte den med litt skog til. Søsterdatteren Ingeborg født 1927 bodde her til 1949 da hun ble gift med Henry Løvtjernet (1919-2000) fra Nedre Løvhøiden, Brandval Finnskog. De bodde på Løvtjernet, Brandval Finnskog. På eldre dager kjøpte de hus på Austmarka og Ingeborg bor der i dag. Ingeborg tok over Borthus etter at onklene var døde, og hun leide ut huset ei tid. Jon Mago, født 1957, fra Oslo og samboer Anne Gjertsen (1954-2003) fra Krogsrud, Sør-Odal, kjøpte her ca 2002. Jon bor her alene i dag. Før det bodde de på Galterud.

Johan Borthus ved ei av de mange steinrøysene i jordet. Låven og våningshuset i bakgrunnen. Foto tilhører Ingeborg Løvtjernet.

Borthus ligger øst for Møkeren litt sydøst for Trosholmen. Borthus kan ifølge Rudolf Bråten bety røykstuehuset. Plassen ligger høyt opp i lia med fin utsikt over Møkeren. Huset skal visstnok være røykstua som sto på Kvernåsen og ble flyttet hit. Det var stua ved selve kverna som ble flyttet, for Kvernåsen var i bruk senere. Det sies at stokkene ble båret med håndkraft til Borthus. Huset ble bygd på en halv etasje i 1949 og det ble bygd veranda. Låven er fra 1860 og fjøs ble tilbygd

1960. Ellers er nok stabburet, vedskjulet og kjelleren fra 1860. Det skal ha vært ei jordhuletuft nord for bekken som Ingeborg sa. Ifølge sagnet skulle det ha bodd en kar her i denne jordhula før Hans og Annika kom hit. Han ble kalt Børthusen.

Annika var kjent for å kunne litt mer enn sitt fadervår. Det verserer noen historier, men det er sikkert mange flere. Ingeborg fortalte at onkelen hennes, Alf, kunne fortelle om Annika. Det var under slåttonna, og Møkeren delte som regel regnskurene slik at det var mye finvær på Borthus. En gang gikk det galt, skura kom over Borthus, og Annika svor at hadde hun sett denne regnskura før, skulle den ikke få kommet hit. En annen historie er at Annika hadde geiter. Det var noen som hadde stjålet ei geit fra henne og hun sa: Den som har gjort dette, skal alt angre og ville det ugjort. Litt etter var det en gutt fra Sikåtorpet som fikk sår i panna, som ikke ble bra. Det begynte å vokse et horn i panna, det var geitetjuven. Det sies ikke noe om han ble bra igjen, men vi får håpe det.

Skullerud skole 1944/45

Neste sider, 1. rekke fra venstre: Mary Øverby, Anny Haget, Eva Høegh, Reidun Jansrud, Inger Støkker, Åsta Husmo, Gunhild Skarnes, lærer Ida Johnsrud, lærer Kristen Billehaug, Aslaug Eikåsen, Bjørg Johansen, Elsie Høegh, Bodil Fjell, Ellen Oppås, Marit Bråthen, Elida Kolbjørnsrud.
2. rekke: Thor Bråthen (ikke begynt på skolen ennå), Hans Kristian Skullerud, Odd Skarnes, Trygve Grasli, Leif Ola Bottilsrud, Tor Skarnes, Tore Nyland, Asbjørn Støkker, Erik Tomta, Egil Øverby, John Holmen, Tor Rustad, Armand Sjøvika, Ivar Høegh.
3. rekke: Else Dalbakk, Kirsten Strand, Ragnhild Gran, Inger Hauger, Karen Myhrer, Ruth Eng, Solveig Thorsrud, Barbro Fjeldstad, Lise Bottilsrud, Turid Fjeldstad, Aud Husmo, Ruth Rønning, Hjørdis Tomta, Solveig Sørmoen, Inger Fagernes, Astrid Myrvang.
Bakerste rekke: Rolf Sandhalla, Arne Kjensmo, Hans Tomta, Ingvar Grasli, Svein Erik Skarnes, Ola Fagernes, Finn Sandhalla, Magne Øster, Halvor Strand, Tore Holmen, Gustav Møller, Ivar Johansen, Hans Jørgen Holm, Kjell Sørmoen, Roar Vangen, Finn Øverby.

Klovnen Jan Skullerud

Av Åge Sørmoen

I forrige nummer av medlemsbladet tok vi for oss Jan Skulleruds veg til skuespilleryrket – en karrière fylt av stadig mer berømmelse og anerkjennelse.
Men ganske uventet – mens Jan hadde et anerkjent navn som skuespiller – brøt han over tvert og reiste til USA. Hva var det som fikk ham til å velge det ukjente og usikre og utdanne seg til klovn?
Allerede som sju-åtteåring fikk Jan oppleve sirkus på Kongsvinger. Da hadde Cirkus Arnardo sin første forestilling der, og den vesle gutten ble så betatt av klovnen at han ville bli klovn selv. Som voksen søkte Jan nye utfordringer, og USA hadde tiltrekning etter flere besøk tidligere.
I 1969 dro han over Atlanteren med en båt han fikk hyre på. Penger hadde han lite av, ettersom Trøndelag Teater var i store økonomiske vansker. Vel over i Amerika haiket han videre og kom til Venice i Florida der verdens største sirkus holdt til. Ringling Bros. and Barnum & Bailey Circus hadde egen klovne-skole, visstnok den eneste i verden. Her søkte Jan om opptak sammen med 500 andre. 22 elever kom inn – deriblant Jan, som eneste utlending.
Skolen var ferdig i løpet av året. Utdannelsen var svært intensiv og krevde hardt arbeid og konsentrasjon.
Direktøren ved klovneskolen, Bill Ballantine skrev blant annet dette i et brev til Jan:
"Kjære Jan.
Det var en sann fornøyelse å ha deg som elev ved Ringling Brothers & Barnum & Bailey Clown College. Vi likte godt å ha deg her og har aldri kjent noen som arbeidet så hardt som deg.
Du vil bli en stor klovn, og jeg vet at du kommer til å trives i sirkus-manesjen. Jeg håper at vi fortsatt skal være venner i mange, mange år".
Jan gikk ut av skolen som beste elev. Ved utdelingen av eksamensvitnesbyrd framførte han takketalen på vegne av sine medstudenter. Sammen med 11 andre uteksaminerte ble han tilbudt fast engasjement ved sirkuset.

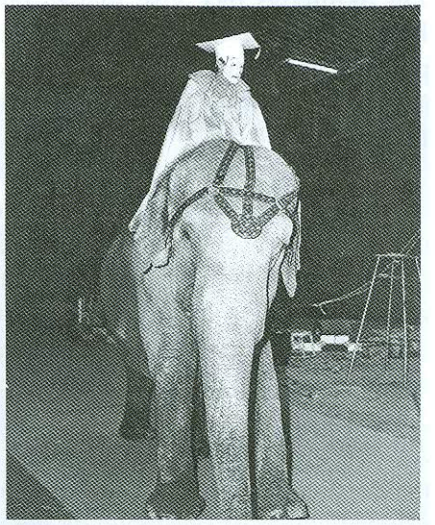

Jan i aksjon som klovn ved Ringling Bros. and Barnum & Bailey Circus i Florida. Bildene tilhører Mona Øverby.

Men Jan oppdaget snart hvilken oppgave klovnene hadde i amerikanske sirkus. Det var tre manesjer i sirkuset, og klovnene skulle gå rundt og lage moro for barna og brukes til å varme opp publikum. De fikk nærmest rollen som pausefyll og leke-onkler for barna.
Jan Skullerud ba snart om å bli løst fra sin kontrakt og vendte så tilbake til Norge. Men innen han kom til heimlandet tok han vegen innom Sovjet og besøkte russiske sirkus. Blant andre traff han der den kanskje største av alle klovner, Oleg Popov.

Det ble ingen lang sirkuskarrière for Jan – kun noen få måneder i USA. Da han kom til Norge i 1970, deltok han i fjernsynsprogrammet "Her og nå" med Haagen Ringnes og fortalte om livet som sirkusklovn i USA. Senere det året hadde han klovneopptreden i Rådhus-Teatret i Kongsvinger sammen med grisen Willy. I 1970 var han også en tid instruktør i klovneteknikk ved Statens Teaterskole.
I Norge var det ikke store muligheter til å gjøre klovneyrket til et levebrød, så Jan fortsatte som skuespiller ved Nationaltheatret fram til 1974. Han turnerte også med Riksteatret i Ibsens Catilina.

Jan Skullerud fikk vise mange talenter i løpet av sine år på scenen. Han behersket sang og dans meget godt, og han tolket mange personkarakterer på en fin måte som skuespiller. Som klovn var han i sin tid den eneste i Norge med utdannelse. Hva mer kan en sceneartist forlange?

Å være i rampelyset hver dag som sceneartist er en stor psykisk påkjenning for de fleste. I mange år behersket Jan dette presset på en profesjonell måte. Han la mye arbeid i øvelsene og i det å kunne replikkene. Han førte også et liv utenfor scenen som var nesten asketisk. Før han var 30 år verken drakk eller røykte han, og han holdt seg langt unna narkotiske stoffer.

Jan fortalte meg at i USA var det vanlig å ty til stoff som marihuana når artistene skulle yte sitt beste på scenen eller i manesjen. Han ble stadig bydd stoff og opplevde det som et press fra kollegene. Likevel avsto han fra dette lenge, men i et svakt øyeblikk da formen og motivasjonen ikke var på topp, takket han ja til en marihuanasigarett. Dermed ble dette en mulighet også ved senere anledninger, og kjøret var i gang både med alkohol og narkotika.

Det var en tung ballast å ta med fra Amerika at han var blitt så hektet på rusmidler. Jan Skullerud holdt på som skuespiller til midt på 1970-tallet, men så raste karrièren mer og mer sammen. Han tok tilfeldige jobber som kelner (han hadde servitørutdanning), som ekspeditør på Vinmonopolet og lignende.

Jan flyttet etter hvert heim til foreldrene på Austmarka. De begynte å dra på årene og trengte hjelp. Å ha Jan heime var ofte til god nytte, men også til fortred når han drakk. Han var da gjerne utagerende, og da var det ikke moro å være i hans nærhet.

Jan utkledd som pønker på Austmarka-dagen. Her sammen med Eva Nordby. Bildet tilhører Mona Øverby.

Det var også mange positive sider Jan fikk fram da han bodde heime ved Marenstuen. Han dyrket bær og grønnsaker i hagen og hadde til tider rene mønsterbruket. Han delte gjerne med seg av høstens avling. Han var kunnskapsrik og kunne være interessant å diskutere med. I Bygdekoret var han med noen år, og i Historielaget deltok han ivrig i ei gruppe som tok vare på ord fra Austmarka-dialekten. Han opptrådte ikke som skuespiller på Austmarka, men ved et par anledninger deltok han med stor suksess i opptoget på Austmarka-dagen.

Jan ble rammet av kreft i spiserøret i fjor, og han døde 3. juli.

Mærkeskreia

Av Norma Holmby Lindberget

En gang - jeg var nok høyst 10 år da - så jeg det som gamle folk her på stedet kalte for "mærkeskreia" (hærorm). Karten, fars onkel, kom en dag løpende og ropte: - Unger, skynt dør å kom, så skar di få se mærkeskreia! Vi sprang dit alle, for Karten fortalte at det kunne gå en mannsalder, og mer til, uten at noen var så heldig å få se hærormen.
Vi kom i skogen, og på gangstien der skreia gikk. På ene siden av stien snodde det seg et bånd av små, hvite marker. De var nok ca. 1,5 - 2 cm lange – og båndet, som var like bredt overalt, målte 3 – 4 cm i bredden. Markene gikk så tett at vi ikke kunne se bakken under dem. De gjorde en bue på ryggen og flyttet bakdelen av kroppen dit framdelen hadde vært. Framdelen tok plassen til marken foran. Slik forflyttet hele rekken seg framover. Tenk dere titusenvis av mark med buet rygg – alle gjorde alt likt i samme øyeblikk. Helt utrolig - -
Skreia kom fram på stien fra en underjordisk gang. Gikk rett fram noen meter – og gled siden av og ned mellom mose og lyng. Vi lette en stund ved siden av stien og fant den igjen et stykke unna. Så langs stien igjen, for deretter å ta av. Vi fant den ikke flere ganger. Det gikk lenge før det var slutt på den, og begynnelsen så vi jo ikke. Det var i hvert fall en opplevelse som sitter spikret, og jeg skulle gjerne visst hvor den kom fra og hvor den havnet til sist. Det skulle også vært interessant å vite hvordan alle disse markene oppstår. Muligens kommer de fra et dødt dyr som har gått i oppløsning, og insekter har lagt egg der.

Under torva på Brandval finnskog

Av Ingunn Holm (arkeolog), Oslo

Vi finner mange spor etter skogfinnene i skogene øst for Glomma, i bygninger, stedsnavn, sagn og tradisjon. Det som kjennetegnet skogfinnene er svedjene som ble brent i skogen for å så rug og neper, og også andre kornslag. I de skriftlige kildene fra 1700- og 1800-tallet finnes det opplysninger om svedjer i rettssaker om eiendomsretten til

og bruken av utmarka. Det finnes også bevart minner om svedjer i de gamle, finske stedsnavnene. Men konkrete, fysiske spor etter svedjer er det ikke samlet inn så mange opplysninger om. Gjennom undersøkelsene jeg skriver om her, har jeg ønsket å gi et bidrag til dette.

Bevarte spor etter svedjer i dag vil være lag med trekull rett under dagens markoverflate, og pollenkorn, eller blomsterstøv, fra kornet som en gang vokste i svedja. I heldige tilfeller, der svedja har vært brent på nytt året etter den første avlingen var høstet, vil det også kunne være mulig å finne forkullet korn. Hvis det er bygd ei rie i tilknytning til svedja vil det kunne være mulig å finne ruiner etter den. Finnene hadde også store hesjer hvor de satte opp kornband. Hvis disse ble satt opp i svedjer skulle det i alle fall i teorien være mulig å finne spor etter stolpehullene.

En måte å finne gamle svedjer på er å gå via stedsnavnene. Tuula Eskeland har registrert en rekke finske stedsnavn på Finnskogen i sin doktorgradsavhandling (Eskeland 1994). I katalogen som følger avhandlingen er alle stedsnavnene koordinatfestet til nærmeste kilometersrute i UTM-koordinatsystemet som brukes på 1:50.000-kart i Norge. Mange av stedsnavnene er også oppført på turkartene over Finnskogen og noen er også oppført på økonomisk kartverk i målestokk 1:5000 (ØK-kart).

Jeg har lest Tuula Eskelands katalog og plukket ut de stedsnavnene som hun har tolket som svedjenavn og som i dag ikke er navn på gårder, plasser, åkrer eller enger. Dette ble en hel rekke med stedsnavn fordelt rundt på Finnskogen. Jeg kopierte opp relevante ØK-kart i Hedmark fylkeskommune. Gjennom å gå igjennom ØK-kartene plukket jeg ut steder jeg mente var lovende ved at de både lå et stykke unna dagens bebyggelse og samtidig var forholdsvis tilgjengelige fra bilveg. Jeg måtte være sikker på at områdene jeg skulle undersøke ikke var påvirket av seinere landbruk.

I 2008 besøkte jeg flere slike steder på Brandval finnskog. Jeg grov enkle prøvestikk i bakken de stedene jeg besøkte for å finne trekullag. Jeg gravde ruter på et par spadebredder og løftet opp torva for å se om

det var trekull der. Flere steder fant jeg trekullag som viste at områdene var brent. I 2010 var jeg tilbake på tre av stedene for å ta ut prøver for pollenanalyse.

I vanlig jord kan pollenkorn til en viss grad bevares gjennom flere hundre år. Ved å grave prøvestikk og rense opp jordveggene med ei lita murerskje (graveskje) er det mulig å få fram de forskjellige jordlagene og ta ut små jordprøver fra hvert lag. Prøvene er ca. 1 cm^3 store, og jeg tok dem ut med graveskjea og puttet hver enkelt prøve ned i hver sin lille plastpose, hvor jeg skrev på nummer. Slik fikk jeg ut jordprøver fra forskjellige tidsepoker. Etter omfattende rensearbeid på laboratoriet kan en botaniker med spesialutdannelse i pollenanalyse artsbestemme og telle pollenkornene ved å se på dem i mikroskop. Alle planter har helt særegne pollenkorn, som kan identifiseres når de studeres i mikroskop. Ved å analysere pollenkorn fra et sted en tror det har vært svedjet kan en få vite akkurat hva som vokste på det stedet før svedja ble felt, mens den var i bruk og etter at den vokste igjen.

Området rundt Mortenstorpet

Det første området jeg besøkte lå vest for gården Øyeren. Jan Myhrvold, aktiv slektsforsker på finske slekter i søndre del av Finnskogen, har gjennomgått en stor åstedssak fra 1732 om eiendomsforholdene i utmarka rundt Mortenstorpet, på grensa mellom gårdene Øyeren, Fensjøen og Eik. Denne saken er publisert av Sten Høyendahl i Finnkultur i 2008. I rettssaken er det nevnt flere svedjer. Det var svedjeindikerende navn i området i tillegg til opplysningene i åstedssaken. Brukeren på Mortenstorpet var Morten Mortensen av slekta Kieveran (Käiväräinen). I åstedssaken fra 1732 er to av barna hans vitner.

Morten og familien hans ble registrert i finnemanntallet i 1686. Da var de husmannsfolk under Øyeren. Han oppgis her å være 30 år gammel, barnefødt i Bergslagen av finske foreldre og vært tolv år i Norge, i Rotberget finntorp i Sverige og i Lauvhøgda. De siste fem årene hadde han vært på Øyeren. Kona Kari Olsdatter var 26 år og født på Dalboskogen i Sverige av finske foreldre, mens sønnen Erik var tre år og datteren Kari ti uker gammel da finnemanntallet ble tatt opp. Hvis

det legges til grunn at barna var født i 1683 og i slutten av 1685, skulle torpet etter sønnen Eriks anslag i vitneforklaringen være ryddet i 1692, og etter Karis i 1690. Begge var enige om at familien hadde bodd der i tolv år. Mortenstorpet må derfor være tatt opp omkring 1690, og fraflyttet rundt 1702. Ved åstedsbefaringen i 1732 lå torpet øde og ubebygd, og vollen var slett med mange oppkastede steinrøyser (Høyendahl 2008).

Erik og Kari sa også at siste året faren satt på Mortenstorpet, altså rundt 1702, hadde han fått Eik-bøndenes tillatelse til å hogge en annen rugbråte på vestsiden av torpet, på begge sider av Gubbetjernsbekken. Denne hadde han brent, sådd og høstet etter at han kom til Askosberget. Bråten lå ubrent i to år, og Morten fikk den første rugen av den tre år etter at han var flyttet til Askosberget (Høyendahl 2008).

Navnet Mortenstorpet står fremdeles på ØK-kartet, selv om stedet bare var bebodd i ca. 12 år. Ved åstedssaken i 1732 var altså torpet øde, mens vollen var tydelig med mange steinrøyser. Det stemmer godt med det jeg så på stedet i 2008. Nord for snuplassen knyttet til skogsbilvegen som går oppover fra rv 202 ligger det et lite område med rydningsrøyser. I tillegg var det svake spor av dyrkningsjord med kull i bunnen da jeg undersøkte jordlagene der. Jeg fant ingen rester av tunet på Mortenstorpet. Trolig har det ligget der hvor snuplassen er anlagt. Det ser ut til at det har vært det flateste stedet i området.

Øst for Mortenstorpet var det nevnt et svedjeindikerende navn hos Eskeland. Det var Laddahå, som hun tolker som mulig forstavelse løe eller planke, og sisteledd bråte (ahå). Navnet står på dagens ØK-kart. Det er ikke moderne forstyrrelser i området bortsett fra skogsbilvegen og moderne skogsdrift. Området ligger ca. 1 km vest for gården Øyeren, som er nærmeste gård der det har vært korndyrking i historisk tid, bortsett fra årene med jordbruk på Mortenstorpet.

Jeg fant et fint område der det var trekull og omtrent der Laddahå står på ØK-kartet. Jeg grov et prøvestikk på ca. 60x60 cm og tok ut pollenprøver. Prøvene er analysert av botaniker Helge Høeg (Høeg 2010). Pollenanalysen viser at området har vært brukt som beite, har vært avbrent, dyrket, og så vokst igjen med bjørk. Det ble ikke funnet

pollen av rug, men av havre. Det er ingen fysiske spor på overflaten av åker i området, som rydningsrøyser eller åkerreiner. Jeg mener derfor at det mest sannsynlig har vært ei svedje her, og ettersom den har et finsk navn, så vil jeg anta at den er brent og dyrket av finner. Mest sannsynlig er Morten Mortensen den som har hatt svedja, men det er også tenkelig at den kan ha vært brukt fra Øyeren. Det er ikke funnet pollen fra rug her, men jeg mener at det ikke er et avgjørende argument for om svedja er finsk eller ikke. Finnene dyrket også andre kornslag enn rug i svedjer, og det er heller ikke mulig å vite hva slags pollen som kan finnes for øvrig i jorda i området.

Gubbtjernsbekken ligger ca. 500 m nordvest for Mortenstorpet. Ifølge åstedssaken fra 1732 fikk Morten tillatelse til å svedje langs den. Det er ikke stedsnavn hos Eskeland eller på ØK-kartet som indikerer at det har vært svedjet her. Jeg fant trekull i prøvestikk og i ei veiskjæring. Det var rikelig med trekull rett under torva. Trekullet er funnet i den østre dalsida av dalen der Gubbtjernsbekken renner. Den vestre dalsida er for bratt etter min vurdering. Funnet av trekull kan indikere svedjeaktivitet her. Området er ikke forstyrret av moderne tiltak eller jordbruk, bortsett fra skogsbilvegen. Nærmeste gård er Ronkanstorpet som ligger ca. 1,5 km unna.

Jeg grov to prøvestikk her med ca. 200 m avstand. Det første prøvestikket hadde et klart og kraftig trekullag. Vegetasjonen består i dag av fuktig granskog med blåbærlyng og mose som undervegetasjon. Analysen av pollenprøvene viser husdyrbeite, avbrenning og dyrking av rug og etterfølgende gjengroing. Dette stemmer med det vi vet fra opplysningene i åstedssaken. Også i det andre prøvestikket ble det funnet pollen som viser husdyrbeite, avbrenning og dyrking av korn. Jeg mener at vi her kan være ganske sikre på at vi har funnet svedja til Morten Mortensen. Det er ikke noen spor på overflaten som kunne tyde på at det har vært en mer permanent åker. Det er bare trekullaget og pollenkornene som viser at det har vært dyrket rug her. Dette passer med ei svedje som bare har vært dyrket i en sesong eller to før den fikk vokse igjen.

Nevosbråten

Området ligger på oversiden av riksveg 200, i ei fin, sørvendt li, ikke så langt fra Lauvhøgda og sør for Fensjøen. Eskeland tolker navnet som "Neuvoinen" (slektsnavn) og norsk "bråte". I følge Eskeland er dette også navn på en gård, men det var ingen spor av fossile åkrer eller bosetning der jeg prøvestakk. Nærmeste gård er Lauvhøgda som ligger 1 km øst for Nevosbråten.

Prøvestikk med graveskje

Jeg gravde to prøvestikk her. Det første prøvestikket er tatt på en fin, liten flate med stein i nedkant. Det var ikke så mye trekull i prøvestikket, men det var et tydelig, mørkt lag i underkant av humuslaget. I dag består vegetasjonen her av granskog med blåbærlyng og mose. Pollenanalysen viser at det har vært dyrket korn i området, i tillegg til at det har vært husdyrbeite. Det siste prøvestikket ligger nærmere riksvegen og ca. 80 m sør for det første prøvestikket. Det var ikke så mye trekull i dette prøvestikket, men det var mer i et lite prøvestikk jeg grov 2 m unna. Pollenanalysen viser at det har vært dyrket rug i området, i tillegg til at det har vært husdyrbeite.

Konklusjon

Hva har jeg funnet ut om de finske svedjene ut fra de undersøkelsene jeg har fått gjennomført til nå? På alle de tre stedene som jeg har undersøkt, ble det funnet pollen og andre indikatorer som viser avbrenning, husdyrbeite og korndyrking. Ved Gubbtjern og Nevosbråten ble det også funnet pollen av rug, som sammen med trekullagene og typiske pollen fra urter som vokser opp etter avbrenning (melke, geitrams, marimjelle) antyder at det faktisk er spor etter svedjer som er funnet.

Alle de tre svedjene ligger på steder der det i dag vokser granskog. Det er også forholdsvis gode vekstvilkår for skog der, med såkalt høy eller middels bonitet. Alle tre stedene er en anelse mer fuktige enn steder der jeg tidligere har funnet spor av jordbruk fra jernalder og middelalder på Østlandet. Men det er mulig at den toårige svedjerugen som høstes tidligere enn andre tradisjonelle kornsorter var mindre ømfintlig for litt fuktighet i jorda. I følge Johan Swärd, som dyrker svedjerug på Hadeland i dag, høster han i juli/august (www.skogoglandskap.no/Artsbeskrivelser/svedjerug). Det er også mulig at litt fuktig terreng var gunstig under brenningen, slik at ikke den kom ut av kontroll. Ved Gubbtjernsbekken ville også bekken kunne være ei god branngrense. Laddahå og Nevosbråten er sørvendt, mens Gubbtjernsbekken er vestvendt. Dette gir godt lokalklima og rikelig med sol.

Det er mye ugjort når det gjelder å få kunnskap om svedjene på Finnskogen. Mine undersøkelser viser en mulig metode for å øke kunnskapen om svedjene og hvor de har vært i terrenget.

Linnerud-grenda

I forrige nummer av medlemsbladet skrev vi om plasser rundt Linnerud som vi hadde vandring til i høst. John Haget har noen tilføyelser og også noen rettelser som vi tar med her.

Nordsætra, Emilie som bar mjølsekken heim fra Linnerud, bodde i Søsætra.

Øvre Berger. Her bodde en tid Aksel Paulsen med familie. Plassen eies av nedre Berger, som i fjor fikk ny eier.

Oppistu'n, Linnerud. Plassen kaltes også Berteaheimet, som hadde navn etter Bertea Børresdatter fra Finsrudbråten. Hun var farmor til Birger Linnerud. Fra Utgardstangen kom Oskar Flisen med familie hit og var bosatt en tid. Opprinnelig kom de fra Bergeberget.

Skovli er forvekslet med *Solli*. På Skovli bodde Martha og Einar Haugen for 70-80 år siden. Husene er revet, og det står nå ei sag der. Plassen tilhører Linnerudhaugen.

Nedre Østby eies av Arne Finsrud. Han og broren Ole er født her. Stedet leies ut til fastboende.

Badstubråten. Nedenfor heimet lå det et lite hus, Solstad. Det kaltes også Badstua. Her bodde det folk fram til 1950-tallet. En vet om Gunvor og Adolf Linnerud, Inga og Einar Østli, og sist Helge og Linnea Delet.

Austmarka-kalenderen 2011

Historielagets kalender med gamle bilder fra Austmarka har blitt godt mottatt. Dessverre er det noen feil og mangler i årets kalender som vi retter opp her:

Februar: Bildet av skiløperne er tatt ca. 1952.

Fra venstre: Kåre Vestli, Stein Skoglund, Bengt Haakerud, Max Haakerud, Kjell Lindberg, Else Marie (Vesla) Lindberg, Sigmund Ødegård, Jan Vestli, Steinar Haakerud.

Juni: Deltakere på svømmekurs.

1. rekke fra venstre: Haldis Larsmon (instruktør), Stein Skarnes, Reidar Bottilsrud, Jan Erik Vestbekken, Knut Haugen, Viggo Berg.

2. rekke: Ukjent, Aud Maurbakken, Marianne Folstad, Sonja Nabben, June Myhrer.

3. rekke: Elin Andersen (g. Larsen), Britt Myhrer, Solvår Berg, bak henne (nesten skjult) Berit Jakobsen, Ingjerd Gransbråten, Hans Oskar Gransbråten, Bente Gaalaas, Laila Dalbakk.

4. rekke: Else Marie Sandhalla, Tove Vestbekken, Inger Lise Høegh, Tove Sæther (nesten skjult), Liv Maurbakken (halvt skjult).

November: Kunden i Brødbøl S-lag heter Einar Mobråten

Godt sagt

Den ene tjenesten - -

Han Ola var flink til å klippe hår, og så ble det til at naboene stakk innom når de ble for lange i nakken.
Særlig var det en som var som en fast kunde å regne. Han var ellers kjent for å holde hardt på skillingene. Men enda han Ola aldri forlangte noe for klippingen (noen la jo igjen ei krone eller to likevel) kom denne mannen stadig med den samme tiraden: - Je skulle ha betala dæ før kløppinga, men har nettopp skifte bokser, å så gløмte je lommeboka i di are.
Etter hvert ble han Ola lei dette tomsnakket, og så så'n ut av vinduet på den nedsnødde veien og sa: - Du som har hæst og snøplog, du kan kjøre opp vægen åt mæ i stælle, så slæpper du å skifte bokser på ei stønn!

Norma.

Høgdern og katta

Forrige år fortalte min søster Anita en historie fra Skogen som jeg aldri hadde hørt før.
Den handlet om Høgdern og ei katte. (Dette var vel Laurits Høgda).
Denne katta var så bra. Den holdt alt av mus og rotter borte. Men naboene omkring var ikke like begeistret, for katta fløy også omkring der. - - Så ble den plutselig borte. Laurits var nok redd den var tatt av dage. Den tid var det slik at katter ble skutt og brukt som "rævåte" Det var penger å tjene på rev- og ekornskinn hos "Knalle" i Bogen den gang.
Laurits fikk en idé – og satte ut rykte om at han var lei katta. Han ville betale fem kroner for å bli kvitt den. (Mye penger den gang).
Etter en tid traff han på Massen (Marius Varildengen) som straks sa:
- Hit med femmer'n! Je har lange lagt a' ned, je!
Jeg skulle gjerne vært der da og hørt på fortsettelsen. Det ble nok verken femmer eller revskinnsinntekt den gang.

Norma.

Austmarka-nytt

- for 75 år siden

Plassen Nabben på Austmarka har vært disponert av Vinger fattigstyre og skal nå selges. Lauritz Nygårdseter har bydd 1800 kroner for stedet, Søren E. Nordby 1700 og Harry E. Åsli 2000 kroner. Formannskapet går inn for at plassen selges til Harry Åsli.

Hedemarkens Amtstidende, 23/3 1936.

På Austmarka er det nå bare to små sager i gang, melder Kongsvinger Arbeiderblad 19/2 1936. Vanligvis er det virksomhet ved 10-12 sagbruk om vinteren. Årsaken er dårlig pris på skurlast. Vinger kommune setter nå sin lit til at det blir gitt midler til nødsarbeid på Finnskogvegen.

- og for 100 år siden

"For Vinger Herredsstyre forelaa i Møte igaar Andragende fra Repræsentanterne paa Østmarken om, at av Herredsstyremøterne i Herredet blir hvert tredie Møte at avholde paa Østmarken.
Andragendet besluttedes mot 6 Stemmer imøtekommet".

Indlandsposten, 1/2 1911.

Til husholdningskurset som holdes i Østmarkens Skytterhus er følgende opptatt: Aagot Bakken, Emma Grasli, Olava Lundhaug, Laura Fagernes, Emma Johnsrud, Lina Gran, Karen Holmen, Mimi Holmby, Maren Varildskog, Laura Johnsrud, Agnes Grasli, Mathilde Grorud, Mina Kolbjørnsrudsæter, Olga Ampian, Ragna Haget, Mathilde Korset, Gudrun Ampian, Mina Boli, Gyda Skullerudhagen og Gunda Skarnes.

Hedemarkens Amtstidende, 24/2 1911.

Adresseforandring

Hvis du har flyttet eller skal flytte, vil vi gjerne ha beskjed om det, slik at du kan få bladet til riktig adresse.

Utgiver: Austmarka Historielag

Organisasjonsnummer: 971 291 443
E-post: post@austmarkahistorielag.no
Hjemmeside: www.austmarkahistorielag.no
Medlemskap koster 100 kr/år
Betales til: Austmarka Historielag,
postboks 38, 2224 Austmarka. Gironr. 1840.16.29625

Redaksjon

Åge Sørmoen (ansv. red.), tel. 62 82 81 47, e-post asormoen@online.no
Vidar Pedersen, tel. 62 82 84 35, mob. 924 50 292, e-post vip@online.no

Stoff til neste nummer må leveres innen 15. mai

Trykt hos Glåmdal Trykkeri, Kongsvinger
Opplag: 750